

Normaliseren

OJ Actueel sprak deze maand met Linda Nugter, die werkzaam is bij het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ). Het OZJ haalt goede voorbeelden op uit het land met als doel die breed te delen. De bedoeling is om de instroom in de jeugdhulp (sinds 2015 met ruim 12% toegenomen) te beperken.

Doorgeschoten

Volgens Nugter is de enorme toename van het aantal kinderen dat jeugdhulp krijgt deels te verklaren doordat we zijn doorgeschoten in het administreren en formaliseren van lichte hulp. Alles wat niet onder het "normale" valt, wordt bestempeld en afgedaan met een zorgtraject, vindt zij. "We zijn in de maatschappij veel meer gaan problematiseren en medicaliseren. Laten we maatschappelijk een bredere kijk hebben op wat normaal is", bepleit Nugter.

Lees verder op pagina 4

Jeugdzorg geen doel op zich

We dreigen langzamerhand het uitvoeren van de jeugdhulp blindelings als doel op zich te gaan zien. Maar laten we eerst eens even stilstaan bij de vraag hoe het nu kan dat er zoveel groei is in het aantal kinderen dat jeugdhulp nodig heeft. Wat zegt dat over ons als "village"? Wij zijn immers degenen die jongeren moeten helpen. Ondertussen overladen we jongeren met verantwoordelijkheden en

vragen we ons af waarom ze soms afhaken. Als we willen nadenken over de stijging in de jeugdhulp, dan zullen we deze stijging moeten zien als een symptoom van hoe onze samenleving momenteel is ingericht. Waar zijn wij als "village" nou eigenlijk helemaal mee bezig, vraagt hoofdredacteur Bert Wienen zich af.

Lees verder op pagina 10

Cultuurprobleem

Begin juni verscheen een vernietigend rapport van de commissie-De Winter over misstanden in de jeugdzorg van de afgelopen 75 jaar.

Onmacht

Er is al veel leed geleden, maar ook vandaag nog gaat het niet goed. Volgens jeugdrechtsadvocaat Reinier Feiner hebben we te maken

met een fundamenteel probleem in de cultuur van de jeugdsector. "De jeugdsector kent geen zelfreflectie, is niet lerend en schaadt systematisch de belangen van de kinderen die het zou moeten beschermen. Dat is geen onwil, maar onmacht," schrijft Feiner.

Lees verder op pagina 8

In dit nummer o.a.

Radicaliserende jongeren en de rol van ouders

Kunnen ouders jongeren die dreigen te radicaliseren bijsturen? Hun directe invloed is beperkt, toch is hun opvoedkundige rol van wezenlijk belang, ook al voelen zij zich veelal machteloos. Wat moeten ouders wel (en juist niet) doen?

Lees verder op pagina 13

Druk & Dwars: omgaan met lastig gedrag

Op scholen in vijf Groningse gemeenten werd de gedragsmethode Druk in de Klas in de praktijk getest. De betrokken onderzoekers evalueren nu achteraf de bevindingen van de leerkrachten: verliep alles naar wens?

Lees verder op pagina 14

Academische Werkplaats: terugblik op de LAB-dag

De Academische Werkplaats "Samen op School" organiseerde op 19 juni een LAB-dag voor leerlingen op het voortgezet onderwijs. Wat vinden de leerlingen zelf van de ondersteuning die zij krijgen op school?

Lees verder op pagina 16

Rijk trekt de portemonnee voor jeugdzorg

Het kabinet heeft gehoor gegeven aan de dringende oproep van de VNG voor meer geld voor de jeugdzorg en ggz en stelt in de periode 2019-2021 ruim een miljard euro extra ter beschikking. "Gemeenten worden daarmee in staat gesteld de belangrijke en noodzakelijke veranderingen op gang te brengen en voldoende passende hulp te kunnen blijven bieden," schreven minister De Jonge en staatssecretaris Blokhuis eind mei in een gezamenlijke brief aan de Tweede Kamer.

Woede

Voor 2019 komt 420 miljoen extra beschikbaar, in 2020 en 2021 300 miljoen, rekening houdend met een "volumegroei" van 12,1% voor de gehele jeugdzorgsector. Het VNG luidde eerder in mei al de noodklok. De forse tekorten in het sociaal domein leiden in het

2018: 1,2 miljard tekort?

Binnenlands Bestuur berekende onlangs op basis van de gemeentelijke jaarrekeningen dat het landelijke tekort op jeugdhulp alleen al in 2018 op 1,2 miljard uit zou kunnen komen. Gemeenten vangen

de tekorten vaak op met een combinatie van maatregelen, zoals het ophogen van het jeugdhulpbudget uit eigen middelen, bezuinigingen en het verhogen van gemeentelijke belastingen.

hele land tot onbegrip, frustratie en woede, schreef de VNG in een brief. "Kabinet en parlement lijken deze forse en complexe taken bij gemeenten neer te leggen zonder verantwoordelijkheid voor de uitvoeringsvraagstukken te nemen."

Afbakenen

Het kabinet zegt met de VNG afspraken te willen maken over de inhoudelijke begrenzing van de jeugdhulp, over het terugdringen

van vermijdbare uitgaven en over het verhelderen van opdrachtgeverschap en organisatie van het zorgaanbod. Er moet meer duidelijkheid komen over hoe de jeugdhulpplicht kan worden afgebakend: wat hoort bij normaal opvoeden en opgroeien, en waar begint de jeugdhulpplicht? Gemeenten hebben behoefte aan richtinggevende uitspraken over de reikwijdte van de jeugdhulpplicht, schreven de bewindsvoerders.

Ontwikkeling jeugdzorgbudget (in miljoenen €)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Extra middelen	0	0	0	0	€ 420	€ 300	€ 300
Jeugdzorgbudget	€ 3.757	€ 3.650	€ 3.578	€ 3.715	€ 4.274	€ 4.177	€ 4.201
Geïndexeerd (2015=100)	100,0	97,2	95,2	98,9	113,8	111,2	111,8

Ontvangen jeugdzorg 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Aantal jongeren 0-23 jaar (x1000)	380	404	420	428
Geïndexeerd (2015=100)	100,0	106,3	110,5	112,6

Colofon

OJ Actueel is een uitgave van OJ Media B.V.
Binnen Kalkhaven 231, 3301 JC Dordrecht
(078) 645 0115
www.oj-actueel.nl
info@ojmedia.nl

Redactie Nikkie Laros, Priscilla Speijer, Sharon Stelgaard, Mark Weghorst

Vaste bijdragen Wilco Brussee, Reinier Feiner

Hoofdredactie Bert Wiene

Eindredactie David Jacobse

Abonnementenadministratie

OJ Media B.V.
Binnen Kalkhaven 231, 3301 JC Dordrecht
(078) 645 0115
administratie@ojmedia.nl

Abonnementen

OJ Actueel verschijnt maandelijks (10 nummers, met gecombineerde nummers in juni/juli en augustus/september). Abonnementenprijs: € 119 inclusief btw en verzendkosten. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan en worden automatisch verlengd, tenzij deze twee maanden voor de vervaldatum schriftelijk zijn opgezegd.

Auteursrechten voorbehouden. Het is niet toegestaan zonder schriftelijke toestemming van de uitgever artikelen, illustraties of schemas geheel of gedeeltelijk over te nemen. Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen en suggesties houden zij zich gaarne aanbevolen. Vanwege de aard van de inhoud en het doel van deze nieuwsbrief, wordt de abonnee geacht het blad te ontvangen in verband met de uitvoering van een beroep of bedrijf.

Meldplicht zorgaanbieders

Er komt een wettelijke plicht voor nieuwe jeugdhulpaanbieders om zich bij het ministerie te melden voordat zij jeugdhulp gaan verlenen. Dat staat in een brief over de voortgang van het actieprogramma Zorg voor de Jeugd, die de ministers van VWS en voor Rechtsbescherming op 7 juni naar de Tweede Kamer hebben gestuurd. Doordat nieuwe zorgaanbieders zich nu niet hoeven te melden, heeft de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd geen

zicht op hun bestaan en kan zij dus geen toezicht houden. Pas als er uit de samenleving signalen komen dat er iets niet goed gaat bij een aanbieder, kan de inspectie ingrijpen.

1 juli 2020

In de Jeugdwet wordt een meldplicht opgenomen voor iedereen die jeugdhulp wil verlenen of wil laten verlenen. Het is de bedoeling dat de meldplicht ingaat op 1 juli 2020.

Onderwijs-Zorg-Jeugd

De coalitie Onderwijs Zorg en Jeugd is een samenwerkingsprogramma gestart met twintig partners om alle kinderen in Nederland optimale ontwikkelkansen te bieden, ongeacht hun zorgbehoeften, gedrag of beperkingen. Regio's en gemeenten die zich met hun partners de komende jaren willen inzetten voor het versnellen en bestendigen van deze aansluiting kunnen zich als inspiratieregio opgeven. Zij worden dan intensief gevolgd in hun

vorderingen om zorg en onderwijs beter te laten aansluiten. De coalitie ondersteunt daarbij door het verdiepen en helpen oplossen van vraagstukken en door het landelijk verspreiden van ervaringen en inspiratie vanuit de regio's.

Brede afspraken

Het centrale uitgangspunt van de coalitie is het ontwikkelen van interprofessionele samenwerking van onderwijs en zorg in teams op en rondom scholen.

Schooladvies later

Minister Slob wil op korte termijn regelen dat het schooladvies op de basisschool later in het jaar wordt gegeven, en dat de eindtoets naar voren wordt gehaald. Tegelijkertijd moet de school de resultaten van de eindtoets meewegen voordat er een definitief eindadvies wordt vastgesteld.

Momenteel krijgen leerlingen in de achtste groep in de eerste drie maanden van het jaar een voor-

lopig advies voor het niveau van hun middelbareschoolopleiding. Tussen half april en half mei volgt de eindtoets, waarna een definitief advies wordt opgemaakt. In het huidige systeem zitten er maanden tussen het eerste advies en de eindtoets. Ouders sturen hun kinderen naar cursus om ze klaar te stomen voor de eindtoets. Daar is kritiek op omdat niet alle ouders zich dat kunnen veroorloven.

Leesoffensief

Jongeren moeten vaker, met meer plezier en beter gaan lezen. Scholen, bibliotheken en ouders moeten de handen ineenslaan om dat te bereiken. De Onderwijsraad en Raad voor Cultuur hebben daartoe gezamenlijk opgeroepen in een zogenaamd "leesoffensief". De raden willen dat er een cultuur ontstaat waarin lezen vanzelfsprekend en belangrijk is.

Verduurzaming

Het Nationaal Energiebespaarfonds is in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een pilot gestart om scholen financieel te helpen hun schoolgebouw te verduurzamen: de "Scholen Energiebespaarlening" is een lening met een looptijd van 15 jaar met een vaste lage rente.

Hulpouders

Het wordt steeds moeilijk om ouders te vinden voor buitenschoolse activiteiten zoals de begeleiding bij schoolreisjes. Ook is het moeilijker om ouders te vinden die willen deelnemen aan de ouder- en medezeggenschapsraad van school. Dit blijkt uit een enquête van DUO Onderwijsonderzoek & Advies onder 500 leerkrachten in het basisonderwijs.

Tweetalig

De subsidieregeling voor tweetalig primair onderwijs is verlengd tot en met schooljaar 2022-2023. Op basis van de pilot wordt na 2023 besloten of het wenselijk is om tweetalig primair onderwijs voor alle scholen toegankelijk te maken. Momenteel bieden 19 basisscholen op grond van de subsidieregeling 30 tot 50 procent van de onderwijstijd in het Engels, Frans of Duits aan.

“Onze perceptie van wat we normaal vinden is heel nauw geworden. Ik vergelijk het met de schiet-schijf van een dartbord, waarin alleen het kleinste middelste rondje voor normaal staat. Als je daarbuiten valt, dan krijg je al snel een stempel en een zorgtraject.” Dat vindt Linda Nugter en daar wil ze graag iets aan veranderen. Nugter is werkzaam bij het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ). Met dit team werkt ze aan de verbetering van jeugdhulp door gemeenten.

INTERVIEW: PLEIDOOI ONDERSTEUNINGSTEAM ZORG VOOR DE JEUGD

“Laat ze eens meekijken in de klas”

Anja Klein

Gemeenten voeren de nieuwe Jeugdwet inmiddels voor het vijfde jaar uit. Drie jaar na de invoering volgde er in 2018 een eerste onafhankelijke evaluatie. Conclusie: met de decentralisatie was een goede beweging in gang gezet, maar de doelen om meer in samenhang tijdige, passende hulp te bieden waren nog niet behaald. Daarom nam het ministerie van VWS het initiatief voor het actieprogramma “Zorg voor de Jeugd” (zie kader).

Aan de voorkant

Ontwikkelaar van het OZJ, Linda Nugter: “Het actieprogramma is bedoeld om de goede beweging die er is te versnellen. In het Ondersteuningsteam kijken we vooral naar wat gemeenten, aanbieders en ketenorganisaties aan ondersteuning nodig hebben om samen de jeugdsector continu te blijven verbeteren. Daarbij werken we

vraaggericht, dus niet top down.” Het thema waar Nugter aan werkt, is het versterken van het pedagogische klimaat in wijken en scholen. Ze noemt dit het versterken van het gewone leven en werkt daar-

We zijn te ver doorgeschoten met lichte hulp

mee “aan de voorkant”. Met als doel het voorkomen van instroom in de jeugdhulp. Die instroom neemt sinds de invoering van de Jeugdwet niet af, maar juist toe. In 2018 kregen 428.000 kinderen en jongeren jeugdzorg. Volgens Nugter komt dat deels omdat we te ver zijn doorgeschoten in het administreren en formaliseren van lichte hulp. “Ook zijn we in

de maatschappij veel meer gaan problematiseren en medicaliseren. Als je een beetje druk bent of je IQ wat afwijkt, dan krijg je gelijk een stempel. Laten we maatschappelijk een bredere kijk hebben op wat normaal is”, bepleit Nugter.

Pedagogische bril

Dat begint volgens Nugter met een andere taal. “Taal doet al zoveel. Laten we het bijvoorbeeld vaker hebben over een jongere in plaats van een cliënt. Die term komt uit het medische model. Laten we naar het pedagogische model gaan, in plaats van door een zorgbril te kijken. Ik geloof echt dat de benadering dan anders wordt. Nu zijn we vooral bezig kinderen te behandelen, terwijl we ook ouders en leerkrachten moeten versterken.” Hoe zou dat kunnen werken? Volgens Nugter is het goed om de leerkracht te versterken in bijvoorbeeld het omgaan met alle verschillen die er in een klas zijn. Leerkrachten en kinderen kunnen

Actieprogramma "Zorg voor de Jeugd"

Het ministerie van VWS, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGJZ) en de gezamenlijke beroeps- en cliëntorganisaties voeren samen het actieprogramma "Zorg voor de Jeugd" uit. Het programma heeft als hoofddoel "de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering merkbaar en meetbaar steeds be-

ter te maken voor kinderen, jongeren en gezinnen, zodat ze op tijd passende hulp ontvangen." Ook onderdeel van het programma is de intentie om te "investeren in het vakmanschap van jeugdprofessionals."

Lerend stelsel

Tot 2020 is er in het Transformatiefonds een bedrag van 108 miljoen euro beschikbaar om de vernieuwing

en verbetering van de jeugdhulp te ondersteunen. Het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ) adviseert en ondersteunt gemeenten, aanbieders en cliëntorganisaties bij het verzamelen en delen van de oplossingen die zij bedenken. Hierdoor ontstaat er een lerend jeugdstelsel. Een online platform is nu in ontwikkeling voor het delen van goede voorbeelden uit het land.

volgens haar zelf ook veel opvangen in de groepsdynamiek. Als voorbeeld draagt Nugter het drukke jongetje aan dat een plek aan de zijkant van de klas krijgt, zodat hij kan staan als hij het nodig heeft en daardoor toch in de klas kan blijven. Het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd wil de goede voorbeelden in het land ophalen en deze delen, met een voorkeur voor wetenschappelijk bewezen interventies. Het OZJ staat een lerend stelsel voor, waarin het kijkt naar wat werkt, hoe het werkt en dat verbindt met andere regio's. Het OZJ werkt in alle 42 jeugdhulpregio's. "Er zijn al heel veel bewezen effectieve interventies, denk maar aan ruim 200 preventieve interventies van het Nederlands Jeugd Instituut (NJI). De kunst is om die duurzaam in te zetten."

Inclusief onderwijs

Volgens Nugter zou het onderwijs niet per se passend, maar vooral inclusief moeten zijn. "Passend is gericht op het individu en biedt maatwerk aan het kind, terwijl inclusief gaat over het schoolklimaat dat passend moet zijn voor alle kinderen op school. Het platform In1school laat zien dat het hen lukt om alle kinderen binnen de school te houden."

Groepsprocessen

Heel veel scholen worstelen volgens Nugter met passend onderwijs. Dat komt ook doordat ouders meer prestatiegericht zijn en veel bij de school neerleggen. "We kunnen ouders versterken door jeugdhulpverleners deel te laten zijn van het onderwijsteam. Dan kunnen ze ouders makkelijker van raad en daad voorzien. Leerkrachten zouden ook versterkt kunnen worden door de jeugdhulpverlener, zoals de maatschappelijk

We kunnen ouders versterken en van raad en daad voorzien

werker of de jeugdverpleegkundige. Laat hen eens meekijken in groepsprocessen in de klas. Faciliteer met effectieve programma's op het gebied van bijvoorbeeld weerbaarheid of agressieregulatie. Dat vraagt wel van de leerkrachten dat ze hun schoollokaal durven open te zetten." Jeugdhulpregio's die aan de slag willen met preventieve acties, kun-

nen met een goed transitieplan in aanmerking komen voor een transformatiebudget. "Dat vraagt gedurfde keuzes van het college van B&W en de gemeenteraad. Laatst zag ik een geweldige vacature voor een "inclusiepedagoog". Zo iemand kan naast de school ook voor de wijk beschikbaar zijn door daar sociale netwerken te stimuleren. Kijk naar wat past op deze school, in deze wijk."

Zweden als voorbeeld

Volgens Nugter is er steeds meer overtuiging dat een preventieve en pedagogische aanpak tot een afname van jeugdhulp zal leiden. Nederland kan daarbij een voorbeeld nemen aan Zweden, dat een lage instroom in de jeugdzorg kent.

Voor het actieprogramma Zorg voor de Jeugd trekt het ministerie drie jaar uit. Een echt duurzame transformatie kost volgens Nugter zeven tot tien jaar. Wat gaat een kind of jongere uiteindelijk van de transformatie merken? "Wij hopen dat ze steeds meer steun voelen in hun omgeving. En daar waar dat niet kan of past, dat die jongeren nog beter passende hulp krijgen dan nu het geval is."

Anja Klein, journalist

Agenda

Hoogbegaafdheid

Het jaarlijks congres over hoogbegaafdheid staat dit keer in het teken van talentontwikkeling. Tijdens het congres beantwoorden experts vragen en behandelen ze verschillende onderwerpen, waaronder de inzet van talentontwikkeling bij hoogbegaafden binnen passend onderwijs en jeugdzorg en de toegevoegde waarde van een IQ-test bij talentontwikkeling.

Datum: 12 september

Plaats: Utrecht

Kosten: €295 ex. 21% btw

www.congresburo.com

Orthopedagogen

Het domein van de orthopedagogiek is volop in beweging. Dat wordt onder meer veroorzaakt door de toenemende diversiteit in gezinsvormen en nieuwe mogelijkheden op het gebied van informatietechnologie. Ook de verdere samenwerking met andere disciplines maakt dat de rol van orthopedagogen verandert. Wat betekent dat voor de toekomst van de orthopedagoog?

Datum: 25 november 2019

Plaats: Ede

Kosten: € 245 ex. 21% btw

www.tvconferentie.nl

Verslaving

Het congres Omgaan met Verslaving in het Sociaal Domein behandelt concrete vraagstukken en casussen over middelengebruik en verslaving. Wat zijn de laatste ontwikkelingen, welke herstel ondersteunde interventies zijn effectief en hoe ga je om met moeilijke cliënten?

Datum: 26 november

Plaats: Veenendaal

Kosten: €299 incl. btw

www.zorgwelzijn.nl

JeugdzorgPlus werkt aan “cultuurverandering”

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd constateert dat het terugdringen van vrijheidsbeperking in JeugdzorgPlus-instellingen wordt belemmerd door onder meer een groot personeelsverloop, te grote groepen, en gebouwen en terreinen die te weinig ruimte bieden voor een alternatieve aanpak bij oplopende spanningen.

Signaleringsplannen

De inspectie ziet wel dat de JeugdzorgPlus werkt aan een cultuurverandering en dat ze probeert maatwerk toe te passen in zijn benadering. Alle bezochte instellingen werken bijvoorbeeld met signaleringsplannen, waarin jongeren en professionals samen

vastleggen welke signalen bij de jongere wijzen op groeiende spanning of boosheid en wat jongeren en professionals kunnen doen om escalatie te voorkomen.

Rechtspositie

Minister De Jonge werkt aan wetsvoorstel om de rechtspositie van jongeren te verbeteren en de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen in JeugdzorgPlus en justitiële jeugdinrichtingen te verminderen. Het wetsvoorstel over de rechtspositie van jongeren wordt opgesteld in overleg met JeugdzorgPlus-instellingen en de Dienst Justitiële Inrichtingen. De Jonge verwacht het voorstel in de loop van 2021 voor te leggen aan de Kamer.

Slob door Tweede Kamer teruggefloten

Er gaat toch geen streep door het experiment met flexibele schooltijden. Scholen waarop de onderwijskwaliteit in orde is, mogen in de komende tijd blijven experimenteren. In mei was er nog sprake van een “einde experiment” voor het handjevol betrokken scholen, maar een motie van het CDA, D66 en VVD heeft daar nu verandering in aangebracht.

Onbegrip

Op scholen met flexibele schooltijden kunnen leerlingen bijvoorbeeld buiten de reguliere vakanties op vakantie en kan de school gedurende het hele jaar open zijn en afwijken van de 5-daagse schoolweek. Deze

scholen zijn niet alleen erg gewild onder ouders, ook de scholen zelf zijn er blij mee. Het voornemen van minister Slob om het experiment op alle scholen te beëindigen stuitte dan ook op veel onbegrip. Critici vonden dat het experiment aantoonde dat de kwaliteit juist niet hoeft te lijden onder flexibilisering.

“Risico’s”

Slob schreef zelf eerder het experiment te willen staken vanwege “risico’s voor het behoud van de onderwijskwaliteit.” Omdat het experiment wettelijk gezien niet nog langer kan worden verlengd, hopen te betrokken scholen dat de pilot snel in de wet wordt verankerd.

Rekenles haalt niet onderste uit de kan

Het huidige reken- en wiskundeonderwijs daagt (potentieel) hoogpresterende leerlingen onvoldoende uit om tot een hoger niveau te komen. Dat staat in het rapport "Reken- en wiskundeonderwijs aan (potentieel) hoogpresterende leerlingen" van de onderwijsinspectie.

Vier niveaus

In het onderzoek is gekeken naar mogelijk effectieve onderwijskenmerken op vier niveaus: de leraar, de les, de school en de leerling. Het onderzoek stelt dat de vier niveaus die kunnen bijdragen aan effectief reken- en wiskundeonderwijs voor hoogpresterende leerlingen maar beperkt op scholen zijn aange-

troffen. Op het niveau van de leraar zien de onderzoekers dat op weinig scholen de leraren gedegen kennis hebben van de leerlijnen en referentieniveaus rekenen en wiskunde en dat leraren in onvoldoende mate hoge verwachtingen hebben van hun hoogpresterende leerlingen.

Op het niveau van de les constateren de onderzoekers dat, hoewel scholen uitdagende middelen en materialen gebruiken voor (potentiële) hoogpresteerders, het gebruik ervan niet structureel is. Op het niveau van de school signaleren de onderzoekers dat op weinig scholen sprake is van een doorgaande lijn voor hoogpresteerders en dat er beperkt aandacht is voor de kwaliteit van het onderwijs voor hoog-

presteerders. Op het niveau van de leerling is te zien dat 30 procent van de leerlingen van groep 8 hoog presteert op de toetsen van het leerlingvolgsysteem, maar dat er in het derde leerjaar van het vo nog maar weinig leerlingen zijn die hoog presteren.

Potentie in beeld

Het rapport bevat diverse aanbevelingen die kunnen bijdragen aan effectief en uitdagend reken- en wiskundeonderwijs voor (potentieel) hoogpresterende leerlingen, zoals het verdiepen van de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis van leraren en het beter in beeld brengen van de potentiële hoogpresteerders en hun mogelijkheden op school.

Conferentie over de toekomst van de orthopedagoog

Meer info & inschrijven:
www.tvoconferentie.nl

SAVE THE DATE: 25 NOVEMBER 2019

TIJDSCHRIFT VOOR
**ORTHO
PEDAGOGIEK**

AOb: grote problemen door passend onderwijs

Vijf jaar na de invoering van passend onderwijs hebben leraren, intern begeleiders en zorgcoördinatoren in het reguliere primair en voortgezet onderwijs en in het voortgezet speciaal onderwijs grote zorgen over de ondersteuning die leerlingen krijgen. Door de toegenomen werkdruk zijn ook leerlingen zonder extra ondersteuningsbehoefte de dupe. 86% van de docenten zegt te weinig tijd voor extra ondersteuning te hebben, 99% zegt te maken te hebben met een verhoogde werkdruk. Voor onderwijs aan leerlingen met gedragsproblemen zou ongeveer de helft van de docenten over voldoende expertise beschikken. Dat blijkt uit een enquête van de Algemene Onderwijsbond (AOb) onder ruim 5.000 leden.

Meer handen

Passend onderwijs kan echter wel slagen, maar dan moeten de klassen kleiner, moeten er meer handen in de klas en moet er een maximum komen aan het aantal zorgleerlingen per klas, stelt de AOb.

Het is mijn toekomst! Waar wachten we op?

Op 18 juni jl. verscheen een rapport van de Rotterdamse kinderombudsman over (het totale gebrek aan) de toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp. “We moeten ons vreselijk schamen”, zei de kinderombudsman in een toelichting aan de media. We hebben te maken met een fundamenteel probleem in de cultuur van de jeugdsector, vindt jeugdrechtsadvocaat Reinier Feiner.

Al in 2008 schreef een groep bezorgde jeugdrechtsadvocaten een brandbrief over de jeugdzorg. De kern van hun kritiek luidde:

- Gezinsvoogden hadden te weinig contact met de ouders en kinderen;
- De kinderrechter oordeelde wel over hoe ouders omgingen met het gezag, maar niet hoe jeugdzorg omging met de taak het kind te beschermen. Wachtlijsten waren ook toen al een probleem;
- De aandacht voor waarheidsvinding was onvoldoende, waardoor kinderen soms (op basis van later volstrekt verkeerd begrepen signalen) ten onrechte uit huis geplaatst werden;
- De rechtsbescherming voor ouders en kinderen liet zwaar te wensen over.

De brandbrief leidde destijds tot een belangrijk congres voor de jeugdsector en een boek, beide getiteld “Zorg om de Jeugdzorg”.

Juridische verbeteringen

Nu, ruim tien jaar later, zijn er juridisch wel degelijk verbeteringen in de rechtspositie van ouders en kinderen.

- Kinderen worden beter gehoord, waarbij vaker een bijzondere curator wordt aangesteld;
- Gedurende de uitvoering van een ondertoezichtstelling kunnen ouders onder andere tussentijds de kinderrechter vragen een geschil te beslechten of een andere omgangsregeling vast te stellen met het uithuisgeplaatste kind dan de Gertificeerde Instelling voorstaat;

- Er is een jeugdhulpplicht vastgelegd voor gemeenten;
- Kinderrechters en jeugdrechtsadvocaten zijn gespecialiseerd.

De jeugdwet en de wet herziening kinderbeschermende maatregelen die beide per 1 januari 2015 in werking traden zouden bij goede uitvoering een enorme verbetering van de positie van ouders en kinderen geweest zijn.

Gebagatelliseerd

Het tegenovergestelde is de praktijk. Dat komt niet alleen door bezuinigingen of omdat de gemeenten moeten wennen aan hun nieuwe rol. Een fundamenteel probleem is de cultuur van de jeugdsector die zich het beste laat beschrijven als: Wij weten wat het beste is voor het kind, wij handelen als enige in het belang van het kind en kritiek op ons handelen is onterecht, want wij roeien met de riemen die we hebben en alleen wij kunnen weten hoe die te hanteren. Ondertussen moeten we helaas concluderen dat drie op de vier kinderen in de naoorlogse periode te maken heeft (gehad) met (psychisch) geweld tijdens een uithuisplaatsing, maar, hierover door de sector decennia is gezwegen en geen maatregelen zijn voorgesteld.

Ondertussen worden wachtlijsten structureel gebagatelliseerd en wordt het gebrek aan hulp niet geadresseerd. Als we bovendien weten dat de Raad voor de Kinderbescherming noch de Gecertificeerde Instellingen ook maar één keer een gemeente in Kort Geding op grond van de

jeugdhulpplicht heeft aangesproken om noodzakelijke zorg voor het te beschermen kind ingezet te krijgen, dan kunnen we toch niet anders dan concluderen dat het wél mogelijk is om er echt voor het kind te zijn, maar dat het doodeenvoudig niet gebeurt? De jeugdsector kent geen zelfreflectie, is niet lerend en schaadt systematisch de belangen van de kinderen die het zou moeten beschermen. Dat is geen onwil, maar onmacht.

Oplossingen

Ik eindig niet graag in mineur. Een vijftal oplossingsrichtingen moet wat mij betreft zo spoedig mogelijk in de praktijk worden gebracht:

- Per wijk stelt een woningcoöperatie een pand – een ‘inwijkhuis’ – beschikbaar middels een convenant met de gemeente, voor opvang aan kinderen die tijdelijk niet thuis kunnen wonen, zodat ze niet ook van school en sociale omgeving worden verwijderd;
- De wetgeving op passend onderwijs en de Jeugdwet wordt gestroomlijnd; de jeugdhulp aan kinderen vanaf 5 jaar wordt ingericht vanuit de scholen, waar de jeugdhulpverleners in samenspraak met de school en ouders integrale oplossingen bieden. It takes a school to raise a child! Vanuit elke school wordt ingezet op een groep ouders die tijdelijk als netwerkpleegouders kunnen optreden als een kind niet thuis kan wonen.
- Jeugdhulp aan gezinnen met jonge kinderen wordt geïntegreerd gecoördineerd vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin.
- Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming gaan samen.
- Gecertificeerde Instellingen worden afgeschaft. In plaats daarvan worden de jeugdhulpverleners met specifieke expertise van hoog-specialistische zorg ingezet om jeugdhulpverleners en scholen met een dergelijke hulpvraag voor een kind dit te doen realiseren binnen een vooraf vastgestelde wettelijke termijn onder verantwoordelijkheid van de gemeente.

Reinier Feiner, jeugdrechtsadvocaat
Feinerlwema advocaten in Rotterdam
feiner@fiadvocaten.nl

Commissie vernietigend over jeugdzorg 1945-nu

Begin juni verscheen het eindrapport van de commissie-De Winter over onderzoek naar geweld in de jeugdzorg sinds 1945. Een aanzienlijk percentage van de kinderen die van 1945 tot heden in jeugdzorginstellingen of pleeggezinnen verbleven is onvoldoende beschermd tegen fysiek, psychisch en seksueel geweld. “Hoewel dit zeker niet voor iedereen geldt, beschouwen zij hun bejegening als liefdeloos en zeer hard. Toezichhoudende instanties hebben bij geweld onvoldoende ingegrepen”, oordeelt de commissie.

Nog steeds onveilig

Slachtoffers meldden over de jaren tot 1970 vooral fysiek en psychisch geweld door groepsleiders en pleegouders. Na 1970 verschoof het fysieke geweld naar jongeren onderling. Het psychische geweld had veel invloed op het latere leven. Veel kinderen en groepsleiders die deelnamen aan het onderzoek vinden het klimaat in instellingen nog steeds onveilig, met name in de gesloten jeugdzorg en justitiële jeugdinstellingen.

DE TOEKOMST VAN DE INTERN BEGELEIDER

NU AL DE 5^e DRUK!

PRIJS € 31,00

Bestel direct via www.instondoboeken.nl

It takes a village to raise a child, maar wat nu als die village nou net iets anders aan het doen is? Wat nou als de village zo is ingericht dat kinderen aan hun ontwikkeling helemaal niet meer toe-komen? Of als de village dusdanig is ingericht dat het in de village eigenlijk niet gaat om gewone ontwikkeling, maar de norm "superontwikkeling" lijkt te zijn geworden. Wat moet je dan met die village?

TOENAME VAN JEUGDHULP SYMPTOMATISCH VOOR ONZE SAMENLEVING

De village is aan zet

Bert Wiene

Ik schreef hier onlangs samen met een aantal wethouders uit het sociaal domein al een opiniërend artikel over. Want ik denk dat het hét probleem van deze tijd is dat we de jeugdhulp en het goed uitvoeren daarvan als ultiem doel zijn gaan zien. In plaats van ons de vraag te stellen, hoe kan het nu dat er zoveel groei is in het aantal kinderen dat jeugdhulp nodig heeft? Het eerste wat moet (en dat bleek ook wel de afgelopen periode) is dat er in ieder geval voldoende middelen nodig zijn om de ingezette ontwikkeling van de afgelopen jaren niet in te laten storten. Om de goede ontwikkeling, professionalisering in de jeugdhulp niet ineens af te breken. Daarvoor is gewoon geld nodig en het is daarom volstrekt logisch dat de gemeenten bij het Rijk daarvoor aankloppen.

Andere prikkels

Maar dat is natuurlijk niet het enige. Want, zoals aangegeven, misschien moeten we wel echt kritisch kijken naar waar nu die enorme toename van het aantal kinderen

en jongeren die jeugdhulp nodig hebben nu vandaan komt. Hoe kan het dat dit blijft stijgen? Het is een vraag die we onder ogen moeten komen in de komende tijd. Want het kon wel eens zo zijn dat de gemeenten niet alleen gebaat zijn bij meer geld of bij een hervormd

Volstrekt logisch dat gemeenten bij het Rijk aankloppen

jeugdhulpstelsel. Wellicht zijn er andere prikkels in de samenleving die vragen om bijgesteld beleid en een andere aanpak. Denk aan de gevolgen van armoede waarover steeds meer bekend wordt. Of denk aan de tekorten die er zijn in het onderwijs, waardoor stress in het onderwijs toeneemt en er dus ook meer kinderen zijn die opvallen en daardoor in de jeugdhulp terecht komen. Of denk aan de druk om goede cijfers te halen bij jongeren

en de stijgende normen. Het zijn stuk voor stuk zaken die van invloed zijn. Daarnaast speelt er toch ook nog een belangrijk ander probleem. Steeds meer verwachten we van kinderen en jongeren dat ze eigen keuzes maken. In de afgelopen tijd hoorden we bijvoorbeeld over het leenstelsel, waarin we jongeren al op jongere leeftijd verantwoordelijk maken voor de keuzes van een juiste opleiding. Foute keuze, betekent direct: schulden. Schulden die door blijven "zingen" door het hele leven heen.

Zware druk

Een promovendus, mevrouw Marianne Cense, van de Rutgers Stichting, legde op Radio 1 uit hoe jongeren omgaan met opvattingen over seksualiteit en de eigen keuzes die jongeren daarin moeten maken. Cense vertelde dat jongeren vandaag de dag onder zware druk staan om een succesvol leven te leiden, ook op seksueel gebied, het valt voor hen niet mee om de juiste keuzes te maken.

Tijdens het gesprek op Radio 1 kwam een aantal voorbeelden voorbij, bijvoorbeeld van 15-jarigen.

Marianne Cense en de Rutgers Stichting

Marianne Cense deed voor Rutgers onderzoek naar hoe jongeren beslissingen nemen over seks. "In Nederland gaan we er vanuit dat jongeren door goede informatie en voorlichting in staat zijn om verstandige keuzes te maken. Maar er spelen veel meer factoren mee dan voorlichting alleen" zei Cense tegen Radio 1.

De Rutgers Stichting zet zich in om de seksuele gezondheid van mensen in Nederland en daarbuiten te verbeteren. Seksuele gezondheid is niet alleen de afwezigheid van soa, ongewenste zwangerschappen of seksuele problemen. Het gaat ook over prettige, gewenste en gelijkwaardige seksuele contacten. Vrij van dwang, discriminatie of geweld. Rutgers

werkt hard met onze Nederlandse en internationale partners aan een wereld waarin ieder mens zijn of haar of seksualiteit op een vrijwillige, prettige en veilige manier kan beleven. We werken vanuit meerdere programma's, waar diverse projecten aan verbonden zijn.
Bron: www.rutgers.nl

Jonge mensen die goede keuzes moeten maken en daarbij moeten schakelen tussen hoge eisen, normen die in verschillende groepen anders zijn en tegelijk verantwoordelijk worden gehouden voor de eigen keuzes. Een mooi voorbeeld van Cense ging over sexting. Het versturen van blootfoto's. Het lijkt een detail, maar het zegt veel. De campagne rond sexting ligt op het voorkomen van het verzenden van foto's, jongeren worden opgeroe-

geven, een beetje te leren wat goede keuzes zijn en mindere goede keuzes, heldere normen meegeven en ruimte bieden waarin minder goede keuzes niet direct gevolgen hebben voor de lange termijn.

En zo groeien er dus jongeren op met het idee dat ze het zelf moeten doen. Dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor de keuzes die ze maken en zelf ook verantwoordelijk zijn voor hun gezondheid. We laten ze denken dat het goed is om tegen elkaar op te boksen en richten ondertussen een arbeidsmarkt in waarin voor steeds meer banen een hoger diploma nodig is. Vindt u het dan gek dat ouders gebrand zijn op hoge cijfers? Of vindt u het gek dat er groepen in onze samenleving zijn die afhaken? Waar ouders helemaal niets meer verwachten van hun kinderen op school?

maatschappij bestaat de neiging om er dan een individueel behandelingstraject, een veerkrachttraining of leefstijladviezen tegen aan te gooien..." En wellicht geldt dit dus ook voor het onderwijs. Als armoede en een hypergeïndividualiseerde maatschappij het probleem zijn, is meer samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp niet de oplossing. Natuurlijk moet er meer geld bij voor de korte termijn. Maar dat kan niet los van een stevig maatschap-

We laten ze denken dat het goed is tegen elkaar op te boksen

pen dat niet te doen (voorkomen is beter dan genezen). Dat klinkt als een waardevol advies en dat is het ook. Tegelijk zou een aanpak ook kunnen zijn dat degenen die de foto's doorsturen hard aangepakt of gestraft worden. Waarom de verantwoordelijkheid helemaal bij de jonge mensen neerleggen en waarom er niet voor zorgen dat rondom de jongeren veilige omgevingen ontstaan? Villages die erop zijn gericht om jongeren ruimte te

Troep opruimen

Kortom, als we willen nadenken over de stijging in de jeugdhulp, dan helpt het om deze stijging te zien als een symptoom van een samenleving die ingericht is zoals deze is ingericht. Malou van Hintum beschreef het scherp in haar column van april 2019 in het NRC: "de psychiaters en psychologen zijn er niet om de troep van de overheid op te ruimen" en verder "in onze hypergeïndividualiseerde

Vindt u het gek dat er groepen afhaken in onze samenleving

pelijk debat over de zaken zoals ik die hierboven heb aangestipt. Wellicht nog veel te kort door de bocht, maar dit is wel waar het over gaat. It takes a village to raise a child. Maar wat nu als die village met hele andere zaken bezig is?

Bert Wienen is onderwijswetenschapper, psycholoog en hoofdredacteur van OJ Actueel
info@bertwienen.nl

Ministers willen meer bevoegdheden

De overheid moet sneller en in meer gevallen kunnen ingrijpen wanneer een school slecht presteert. Ook moet de bekostiging van een school in meer gevallen beëindigd kunnen worden. Beide maatregelen zijn onderdeel van een pakket aan voorstellen dat de ministers van onderwijs Slob en Van Engelshoven in juni hebben gedaan.

Hogere sancties

De ministers willen meer mogelijkheden hebben om in te grijpen bij scholen die slecht functioneren, bijvoorbeeld in gevallen waarin de basiswaarden en grondrechten van onze samenleving niet worden nageleefd. Ook willen de ministers dat er hogere financiële sancties mogelijk worden bij voortdurende

of ernstige overtredingen. De meest vergaande maatregel die ministers hebben, is het beëindigen van de bekostiging. Nu kan dat in het basis- en voortgezet onderwijs alleen als er langdurig te weinig leerlingen zijn of als er sprake is van langdurig zeer zwak onderwijs. Dit moet in meer gevallen mogelijk worden. Zoals bij extremisme, de verspreiding van antidemocratisch gedachtegoed of wanneer de sociale veiligheid structureel in het geding is.

Geen diploma's

Een andere maatregel is de mogelijkheid om in spoedeisende gevallen sneller actie te ondernemen. Zo is bij incidenten rondom eindexamens snelheid cruciaal. In zo'n geval kan de minister bijvoorbeeld de bevoegdheid om diploma's uit

te reiken tijdelijk opschorten om onderzoek te doen. In het basis- en voortgezet onderwijs is het soms lastig om stevig in te grijpen, omdat de regels daarvoor erg strikt zijn. Het wordt daarom mogelijk gemaakt om scholen opdrachten te geven, ook als niet de kwaliteit van het hele stelsel in gevaar is.

Bestuurders ontslaan

De ministers willen op deze manier kunnen ingrijpen bij ernstig of langdurig verwaarlozen van burgerschapsonderwijs of sociale veiligheid. Daarnaast willen de ministers schoolbestuurders in het basis- en voortgezet onderwijs in een uiterst geval de opdracht kunnen geven om niet functionerende bestuurders of intern toezichthouders te ontslaan.

Jongeren zien meer toekomst in techniek

Jongeren zien vaker een toekomst voor zichzelf weggelegd in de techniek. De interesse in een exact of technisch beroep is van 36 procent in 2011 naar 52 procent in 2019 gestegen. Het percentage meisjes dat een technisch beroep ambieert, is eveneens gestegen van 15 procent in 2011 naar 38 procent in 2019. Ook bestempelen meisjes zichzelf vaker als "technisch" dan voorheen. Dit blijkt uit het Bèta&TechMentality-onderzoek dat is uitgevoerd onder bijna 1.500 jongeren in de leeftijd van 9 tot en met 17 jaar, in opdracht van Platform Talent voor Technologie.

Vertrouwen

Ten opzichte van 2011 is techniek populairder geworden bij jongeren. In het algemeen hebben jongeren meer vertrouwen in de vooruitgang van de technologie. Ruim driekwart van hen vindt dat technologie steeds belangrijker wordt in de wereld.

Radicalisering

Radicalisering onder jongeren wordt vaak uitsluitend als veiligheidsvraagstuk benaderd. Uiteraard staat radicalisering per definitie op gespannen voet met de democratische rechtsstaat, maar willen we jongeren begrijpen en (helpen) deradicaliseren, dan is het van belang om ook vanuit de opvoeding naar radicalisering te kijken. Wat werkt?

De reactie van ouders op het gedrag van jongeren die (dreigen) te radicaliseren is zeer belangrijk. Dat is niet omdat zij hun kinderen radicale idealen bijbrengen, maar omdat ouders op de achtergrond een belangrijke opvoedkundige rol kunnen spelen. Een veiligheidsperspectief op radicalisering, daarentegen, laat niet zien wat er gebeurt in de ontwikkeling van een jongere in wisselwerking met het gezin waarin hij of zij opgroeit. Hoe is de interactie tussen de jongere en de ouders in het radicaliserings- en deradicaliseringsproces? Kunnen ouders jongeren als het ware bijsturen?

Gezinsklimaat

Uit onderzoek blijkt dat gezinsleden vrijwel geen directe invloed hebben op het wel of niet radicaliseren van jongeren. Het gezinsklimaat is echter wel van groot belang. Zo komt het vaak voor dat radicaliserende jongeren ideeën koesteren en idealen nastreven die in het verlengde liggen van de idealen van hun ouders, zij het in een meer extreme vorm. Het gezinsklimaat kan dus wel degelijk een voedingsbodem vormen voor radicalisering, zeker als er sprake is van een turbulente gezinssituatie. In zulke situaties zijn ouders vaak niet op de hoogte van de bezigheden van het kind en zijn zij niet in staat om in te grijpen. Biedt een gezin weinig stabiliteit, warmte en steun, dan kan het zijn dat een jongere elders buiten het gezin op zoek gaat

naar steun. Extreme groeperingen ontvangen jongeren die thuis niet terecht kunnen met open armen en kunnen als een surrogaatfamilie gaan fungeren.

Hoe niet te reageren?

Door jongeren die dreigen te radicaliseren uitsluitend als een bedreiging te beschouwen, verliest men uit het oog dat de ontwikkeling van idealen juist karakteriserend is voor de adolescentie. Als ouders het gevoel hebben dat hun gebruikelijke opvoedingsstijl niet toereikend is om met radicalisering om te gaan, passen zij hun reactie daar op aan. Uit onderzoek blijkt dat ouders van geradicaliseerde jongeren bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van extreme idealen plotseling harde grenzen stellen zonder het gesprek aan te gaan of steun te bieden, waar zij dit in andere opvoedsituaties normaliter wel zouden doen. Het is zeer begrijpelijk dat ouders niet goed weten hoe zij het best kunnen reageren op de extreme idealen van hun kind en dat zij hiermee worstelen. Dat ouders zich vaak machteloos voelen, wijst erop dat er handelingsverlegenheid bestaat en dat ouders niet weten waar ze terecht kunnen voor hulp en ondersteuning.

Hoe juist wel?

Het is echter van groot belang om handelingsverlegenheid het hoofd te bieden aangezien het een verkeerd signaal zou geven aan jongeren als ouders in het geheel niet reageren. Dat betekent niet dat ouders kant-en-klare antwoorden paraat hoeven te hebben. Door oprechte interesse te tonen in de idealen van de jongeren maar tegelijkertijd het nodige tegenwicht te bieden door grenzen te stellen en de jongere te wijzen op alternatieve perspectieven, kunnen opvoeders mogelijk helpen voorkomen dat idealen extreem worden. Het is ook van belang dat docenten, jongerenwerkers en andere betrokkenen morele kaders en steun aan jongeren in hun (ideaal)ontwikkeling bieden.

Dit is een bewerking van een artikel dat eerder verscheen in Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 2019-3 (p. 20-26) van dr. Eiga Sikkens.

VRAAG & ANTWOORD

Met de invoering van Passend Onderwijs is er meer dan ooit sprake van inclusief onderwijs. Verschillende leerlingen met verschillende achtergronden zitten in één klas. Voor de leerkracht brengt dit een grote uitdaging met zich mee. Hij moet immers omgaan met uiteenlopende gedrags- en leerproblemen. Hoe kan de leerkracht hierin ondersteund worden?

GEDRAGSMETHODE IN REGULIER ONDERWIJS GETEST IN PRAKTIJK

DRUK EN DWARS

Jasna Mujakovic & Maruschka Sluiter

Vanuit Druk & Dwars, een project dat zonder diagnose laagdrempelige hulp en handvatten biedt aan ouders en leerkrachten die moeilijkheden ervaren door druk en dwars gedrag van kinderen, staat de visie centraal de omgeving van kinderen te versterken in het omgaan met dit soort gedrag. Het idee is om de oplossing niet zozeer in het kind te zoeken, maar de omgeving hulp te bieden zodat deze beter weet te reageren op druk, dwars en ongeconcentreerd gedrag. Om deze ondersteuning voor leerkrachten te bewerkstelligen is er gebruik gemaakt van de methode Druk in de Klas.

De methode Druk in de Klas is ontwikkeld door de Vrije Universiteit en is bedoeld als zelfhulp om druk en ongeconcentreerd gedrag in de klas bij kinderen in het regulier onderwijs aan te pakken.

Time-out

De leerkracht ontvangt een handleiding waarin gedragstherapeutische principes beschreven staan. De methode bestaat uit 4 niveaus, die elk een andere intensiteit aangeven, en bevat zowel een klassikale aanpak als een individuele aanpak voor specifiek geselecteerde leerlingen met druk/dwars gedrag. Een van de onderdelen van de methode is de time-out. Tijdens de time-out heeft de leerling de mogelijkheid

te kalmeren; het is niet bedoeld als straf. Behalve de time-out wordt er eveneens gebruik gemaakt van een beloningssysteem. Als aanvulling op het onderzoek van de VU willen we bij Druk & Dwars kijken of deze methode geschikt is om het klassenklimaat te versterken en de zelfeffectiviteit van leerkrachten te vergroten.

Bewust van eigen gedrag

Op een aantal scholen in Groningen is de methode Druk in de Klas door leraren uitgevoerd. De reacties van leraren op het gebruik van de methode waren wisselend; de methode liep niet zoals ze hadden verwacht. We hebben daarop besloten om het gebruik van de methode te evalueren door de deelnemende leerkrachten te vragen naar hun ervaringen met de methode. De leerkrachten gaven aan dat ze zich iets meer bewust zijn geworden van hun eigen gedrag in moeilijke situaties met ongeconcentreerde en drukke kinderen en dat ze hun gedrag ook een beetje hebben aangepast naar aanleiding van het gebruik van de methode. Ook zien de meesten dat er meer rust in de klas

Geen diagnose, wel ondersteuning

Druk & Dwars is een gezamenlijk project van de Hanzehogeschool, de Rijksuniversiteit Groningen en vijf noordelijke gemeenten: Groningen, Stadskanaal, Delfzijl, Appingedam en Loppersum. In deze gemeenten bieden we voor-

lichting, begeleiding aan ouders en leerkrachten die beter willen leren omgaan met druk en dwars gedrag van kinderen tussen de 4 en 12 jaar. Voor deze ondersteuning is geen psychiatrische diagnose bij het kind nodig.

en meer tijd voor lesgevende taken is. Bijna alle leerkrachten geven aan dat de methode niet past bij de groep of leerling in kwestie. Er is volgens hen een methode nodig die meer gericht is op zwaardere gedragsproblemen. De meeste leerkrachten geven bovendien aan dat er op de school niemand aanwezig is die de methode volledig kent waar ze met vragen terecht kunnen. Ook konden niet alle leerkrachten zich volledig vinden in de inhoudelijke componenten van de methode, waardoor zij sommige onderdelen achterwege niet hebben uitgevoerd. Het gebruik van de methode dient volgens de VU aan een aantal voorwaarden te voldoen. Er zou iemand op de school aanwezig moeten zijn met veel kennis van de methode,

Er moet iemand op school zijn met kennis van de methode

bijvoorbeeld een IB'er. De methode zou bovendien gebruikt moeten worden zoals bedoeld – dus met gebruik van alle onderdelen. Veel leerkrachten in ons onderzoek hebben slechts delen van de methode ingezet/gebruikt. Naar verwachting is daarmee gedeeltelijk te verklaren waarom zij de methode minder bruikbaar vonden.

Alle onderdelen uitvoeren

Uit onze evaluatie is gebleken dat de methode Druk in de Klas door de leraren uit onze onderzoeksgroep niet geheel gebruikt is zoals bedoeld. Na een terugkoppeling met de VU is het belang van het inzetten van alle onderdelen

duidelijk geworden. Dit betekent dat leerkrachten die in de toekomst gebruik willen maken van de methode, daarom goed op de hoogte moeten zijn van wat dit van hen vraagt. Zij dienen achter alle onderdelen van Druk in de klas te staan en alle onderdelen uit te voeren. Ook moet er op school iemand beschikbaar zijn die de methode goed kent en leraren bij het gebruik ervan kan ondersteunen. Aan leerkrachten die deze methode niet volledig onderschrijven en die geen beroep kunnen doen op een expert in de school, kan beter een alternatief worden geadviseerd.

Complexere problemen

Een aantal leerkrachten is van mening dat er een methode ontwikkeld zou moeten worden voor meerdere doelgroepen; voor jongere kinderen, kinderen met uiteenlopende gedragsproblemen en kinderen die meerdere en zwaardere problemen ervaren tegelijkertijd. De huidige methode is bijvoorbeeld in het speciaal onderwijs al niet goed toepasbaar, omdat daar vaak sprake is van complexere problemen die bij de kinderen spelen. Het verdient daarom aanbeveling om eerst nader onderzoek te doen naar de behoeften van leerkrachten met betrekking tot begeleiding bij druk en ongeconcentreerd gedrag van leerlingen. Het is zeer belangrijk om eerst de vraag uit het werkveld te achterhalen, voordat er vanuit Druk & Dwars een alternatief wordt ontwikkeld.

Jasna Mujakovic is projectcoördinator Druk & Dwars en onderzoeker bij het lectoraat Jeugd, Educatie en Samenleving van de Hanzehogeschool Groningen.

Maruschka Sluiter is promovendus bij de Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool Groningen.

Zelfmoordpiek

Na een piek in 2017 is het aantal zelfmoorden onder Nederlanders jonger dan twintig jaar oud weer terug op het niveau van 2016 en de jaren daarvoor. In 2017 pleegden 81 jongeren zelfmoord, terwijl het aantal zelfmoorden onder jongeren tussen 1971 en 2016 nooit hoger werd dan 58. Vergeleken met 2017 daalde het aantal jongeren dat afgelopen jaar zelfmoord pleegden met bijna 40 procent. 51 tieners pleegden in 2018 zelfmoord. Dat heeft het CBS bekend gemaakt.

Wachten, wachten...

In de gespecialiseerde jeugdhulp moeten jongeren wachten. Wachten op onderzoek, op behandeling, op een plek om te wonen. Soms duurt het wachten kort, maar vaker duurt het lang: van maanden tot soms wel meer dan een jaar. De lange wachttijden hebben een grote impact op de jongeren en het gezin waar ze uit komen. Het leidt tot verergering van de problemen, tot uitval op school en grote spanningen bij de ouders. Toch liggen oplossingen onder handbereik. Dat blijkt uit gesprekken die de Rotterdamse kinderombudsman Stans Goudsmit voerde met jongeren die ervaring hebben met gespecialiseerde jeugdhulp.

Inclusiviteit

Scholen nemen steeds vaker zelf het voortouw om meer zorgleerlingen in gewone klassen te plaatsen. Het initiatief om passend onderwijs naar de geest van de wet uit te voeren, komt daarmee vanuit de onderwijssector zelf. Tientallen scholen en onderwijsorganisaties werken nu samen om inclusief onderwijs in de praktijk te brengen via de website www.naarinclusieveronderwijs.nl.

LAB-dag: bouwen zonder pottenkijkers

Promotieonderzoek gaat veelal óver leerlingen. Twee promovendi verbonden aan Academische werkplaats "Samen op School" IJsselland en Flevoland, Sharon Stellaard en Jantien Gerdes, draaiden het om.

Op 18 juni 2019 organiseerden zij een LAB-dag vóór leerlingen uit leerjaar 1, 2 en 3 van verschillende VO scholen. En dat op een prachtige locatie: in de architectenstudio van de schouwburg KAF in Almere! Onder gecertificeerde begeleiding werkten de jongeren met Lego Serious Play® en gaven ze spelenderwijs antwoord op vragen als: "Hoe ziet goede ondersteuning van leerlingen er op school uit?" en "Naar wie ga jij toe als je een probleem hebt?". Jongeren deden dus mee aan (wetenschappelijk) onderzoek en ze vervulden een belangrijke rol voor andere leerlingen die de komende jaren de overstap naar het Voortgezet Onderwijs zullen maken.

Perfekte werkvorm

Vol aandacht en met zichtbaar plezier bouwden de jongeren hun eigen modellen. En vergeleken hun bouwwerken met die van andere jongeren.

Ze vertelden ook ieder hun eigen verhaal bij het bouwwerk. In een vertrouwde sfeer, zonder "pottenkijkers", met slechts een klein aantal leerlingen en een paar begeleiders. Beide promovendi kijken tevreden terug op de dag. Jantien Gerdes verwerkt de resultaten en opbrengsten in haar wetenschappelijk onderzoek. Sharon Stellaard werd bevestigd in haar vermoeden dat Lego Serious Play® voor kinderen een perfecte werkvorm is om lastige onderwerpen op een constructieve manier te onderzoeken.

Zware hulp voorkomen

Binnen de Academische werkplaats "Samen op School" (AWTJ SoS) IJsselland en Flevoland wordt onderzoek gedaan naar effectieve ondersteuning van leerlingen. De Academische werkplaats wil bevorderen dat zo min mogelijk kinderen uitvallen op school en minder gebruik hoeven te maken van (zwaardere) vormen van ondersteuning. Onderwerp van (promotie)onderzoek is de samenwerking tussen ouders, leerlingen, onderwijs en jeugdhulp. Zie voor meer informatie over de Academische werkplaats "Samen op School": <https://samenopschool.org> of mail coördinator Angela Thissen.

Angela Thissen, a.thissen@awtj.nl

Nieuwsgierig geworden?

De Academische werkplaats organiseert op 9 oktober 2019 een congres met een mooie line-up: beide promovendi vertellen over hun bevindingen tot nu toe en natuurlijk ook over deze bijzondere LAB-dag. Tevens verzorgen Paul Frissen en Micha de Winter een gast(duo)lezing! U bent van harte welkom! Stuur een e-mail met uw aanmelding naar: a.thissen@awtj.nl. Deelname is gratis.